

Kulturhistorisk rids

Sophus Claussens skarpretter-novelle

Den berømte lyriker Sophus Claussen skrev som 20-årig i 1886, da han var ansat som redaktionssekretær på Horsens Folkeblad, en historie i bladet, som vakte et voldsomt røre i byen - især i konservative kredse.

Artiklen handlede om en skarpretter, der søgte optagelse i en lille bys „fine forening“. I virkeligheden var den et kamoufleret angreb på kommandanten for de i Horsens stationerede gendarmere og tilmed så vellignende, at en del vrede Horsens-borgere krævede forfatteren fængslet og dømt.

To gange måtte Sophus Claussen stille til forhør hos borgmesteren, men artiklen havde ikke været signeret, og det reddede sandsynligvis visse redaktionssekretærer for et fængselsophold. Under hele sagen blev han bakket kraftigt op af sin redaktør Emil Bojsen.

Jeg har fundet den gamle novelle i vores arkiv og bringer den her uforkortet. Man vil sikkert i dag finde den ganske ufarlig, men den er dog et dokument fra en tid, da Estrup sad ved magten, fra provisorietiden, da der var kamp mellem Venstre og Højre, og da de blå gendarmere var yderst forhadte i provinsen.

Han var skarpretter. Rigtig en moderne bestillingsmand, beskikket og ansat af den høje regering som autoriseret skarpretter. *Inden dette ansvarsfulde hverv, havde han været løjtnant og antoges således at have fortræffelige forkundskaber.*

Dels denne hans tidligere stilling, dels også det, at han hørte til den nymodens skarprettere, der i de kredse, som ellers holdt på

det gamle, var mere ansete end de gammeldags bøddler, havde kastet en vis glans over ham og gjort ham velset imellem honoratiores.

Men der var også mange folk i byen, som ikke holdt af den ny skarpretter, og som mente, at en bøddel dog er en bøddel, enten han har været løjtnant for eller ej, enten han harer til den ny eller den gamle skole.

Og disse folk gik helst af vejen for skarpretteren og hilste ikke på ham, når de mødte ham. Skarpretteren, der gerne ville stå sig godt med alle, troede, hver gang han så et menneske, at han skulle hilse for med hånden op til hatten. Når han nu så, at disse mennesker ikke hilste, standsede hans hånd ved knebelsbarten, som han meget ivrig gav sig til at sno.

Han vidste, at der var noget råddent ved hans bestilling, og derfor blev han ti gange mere vindip, end han ellers havde været. Thi han ville vise, at skarprettere også kan være fine folk, og at fine folk kan være skarprettere.

Der var i byen en forening, rigtig en af de fornemme foreninger, som gjorde fordring på at være samlingssted for alt, hvad byen ejede af intelligens. Derfor påstod nogle, at den var ved at gå fallit, men det var naturligvis ikke sandt. At blive medlem af den var det samme som at komme i rang, og ville man godtgøre, hvor simpel en person man var, sagde man blot: han er faldet igennem i „den fine forening“.

„Den fine forening blev målet for skarpretterens mest brændende ønsker, vågen og i drømme. Forst kom det kun som en let til-

bøjelighed, derefter blev det en dyd, betagende lidenskab, og han rastede ikke, for han fik meldt sig ind.

Det var den aften, der skulle stemmes om ham. Lian sad hjemme og læste en bog om „de nyeste opfindelser på skarpretterkunstens område“, men hans sindsbevægelse var alt for stærk til, at han kunne holde opmærksomheden samlet. Ofte så lian på sit ur og mumlede hen for sig: kommer han dog ikke snart?

Han havde nemlig en ven i „den fine forening“, som havde lovet at bringe ham meddelelse om afstemningens udfald.

Tit sprang han også op op målte gulvet med lange skridt. Så blev hans værelse ham for trangt, han kunne ikke sidde inde i den kvalme stue. Ud måtte han - ud! Igenem gader og stræder. Hans te bankede, som skulle det sprænges. Sneen fygede om ham, og folk hilste ham med et hjerteligt: God aften, skarpretter! Men han så intet, hørte intet.

Så ilede han hjem. - Endnu intet bud. Han kastede sig fuldt påklædt på sengen og stirrede på den store skarpretterøkse, som blinkede i rampelyset.

Men oppe i „den fine forening“ stod der en hård kamp. På den tid, de afstemningen skulle begynde, havde der samlet sig en del mennesker på hvis misfornøjede ansigter man kunne læse, at de ikke holdt af halshuggere. Det var indlysende for skaryretterens venner, at hvis afstemningen fandt sted på den tid, som foreningens love havde bestemt, ville skarpretteren blive udstemt.

Gode råd var dyre. Hvad skulle man gøre? Men bestyrelsen, som var skarprettervenlige fandt en udvej, Den lod gå bud ud i byen til alle de fine skarprettervenlige folk, medens den selv opsatte afstemningen, indtil de, som man havde sendt bud efter, kunne komme. Først trak man det ud et kvarter, så en halv time og endelig en time. De, som ville udstemme skarpretteren gjorde sure miner, men det nyttede ikke.

En efter en kom de skarprettervenlige, nogle fra l'hombreparter, andre fra middagsselskaber, og de så meget fortrædelige ud over at blive forstyrrede. Et par stykker besluttede at give skarpretteren et nej, fordi de fandt det ulovligt, at afstemningen var blevet udsat. Men det betød intet, thi nu var der nok til at indstemme ham. Til trods for alle misfornøjede blev skarpretteren dog optaget i „den fine forening“ og fik derved stemmel som præsident i det gode selskab.

Da han erfarede det lykkelige udfald, blev han ellevild af glæde. Nu stod han endelig ved sine længsels mål. Og han sendte „Den fine forening“s bestyrelse mange taknemmelige ønsker, fordi den så godt havde forstået det gamle ord, at „nød bryder alle love“.

Den aften knækkede skarpretteren halsen på mange flasker. Og da han endelig lå i sin seng, drømte han om en lys og lykkelig fremtid, hvor den fine forening havde valgt ham til formand.

AF MOGENS AHRENKJEL I